

Ärende: VN/27386/2023-VNK-31

Utkast till statsrådets handlingsprogram för att bekämpa rasism och främja likabehandling

Preciserande frågor

Hurdant samarbete med intressegrupper borde man ha under verkställandet (samarbetsinstanser, samarbetsformer och fokus)?

-

Hur och i fråga om vilka åtgärder borde multipel och intersektionell diskriminering beaktas särskilt?

-

Saknas det i handlingsprogrammet sådana åtgärder som ni tycker borde främjas inom ramen för statsrådets meddelande om likabehandling?

Svenska Finlands folkting anser att det är en stor brist att det i handlingsprogrammet inte alls lyfts upp diskriminering och utmaningar som den svenskspråkiga befolkningen råkar ut för i Finland.

Under de senaste åren har antalet fall som behandlas av diskrimineringsombudsmannen och diskrimineringsnämnden och som handlar om att myndigheter inte erbjöd service på svenska, ökat.

Den svenskspråkiga befolkningen i Finland upplever oftare än den finskspråkiga befolkningen diskriminering i vardagen som grundar sig på språk. I justitieministeriets språkbarometer från år 2020 undersöktes om personer som tillhör den finsk- eller svenskspråkiga språkminoriteten i sin kommun hade råkat ut för trakasserier eller diskriminering i vardagen på grund av sitt språk. Utredningen visar att fler än var fjärde svenskspråkig och färre än var femte finskspråkig har upplevt fördomar och trakasserier på grund av sitt språk.

Hatretorik mot svenskspråkiga är särskilt allmän i sociala medier. Detta är ett växande problem, eftersom hatretoriken är svår att kontrollera och personer som står bakom de kränkande inläggen ofta använder signaturer.

Trakasserier mot finlandssvenskar sker bland annat i vardagliga situationer, då svenskspråkiga talar svenska i kollektivtrafiken eller på allmänna platser. Det handlar ofta om glåpord (t.ex. hurri) och uppmaningar om att tala finska och flytta till Sverige.

Språkbarometern från år 2020 visar att svenskspråkiga personer mer sällan begär service på sitt eget språk och ofta får svar på finska av myndigheterna. En allmän uppfattning är att svenskspråkiga är oroliga för att handläggningen av ett ärende tar längre tid på svenska och att servicen är sämre om man ber om att bli betjänad på svenska. Enligt språklagen ska en myndighet självmant betjäna på kundens språk, svenska eller finska. Trots detta uppmanar myndigheter ofta svenskspråkiga personer att tala finska. Myndigheterna iakttar i dessa fall inte språklagen.

Endast 3,7 procent av de statligt anställda har svenska som modersmål. Den strukturella diskrimineringen beror delvis på att andelen svenskspråkiga som arbetar vid myndigheter är lägre än andelen svenskspråkiga i Finland. En orsak till att andelen svenskspråkiga som arbetar vid statliga myndigheter är så låg är de stränga språkkunskaper i finska som krävs av svenskspråkiga. För de flesta statliga tjänster där högskoleexamen är ett anställningsvillkor krävs utmärkta kunskaper i finska och endast nöjaktiga kunskaper i svenska. De svenskspråkiga behandlas i detta fall inte likvärdigt i jämförelse med finskspråkiga inom statsförvaltningen. Folktinget anser att huvudregeln borde vara att språkkravet i finska sänks från utmärkta till goda kunskaper i finska samt att det oftare förutsätts goda kunskaper i svenska inom statsförvaltningen. Personer som avlägger en tvåspråkig examen vid en högskola borde inte ytterligare avkrävas Utbildningsstyrelsens språkprov för utmärkta kunskaper i finska (eller svenska).

Hur borde man följa upp hur målen för handlingsprogrammet uppfylls och hurdana effekter programmet har?

Folktinget föreslår att man i uppföljningen även beaktar de åtgärder som tas upp i nationalspråksstrategin gällande stärkandet av svenska språkets ställning bl.a. inom förvaltningen. Språklagen stadgar att alla har rätt till service på landets nationalspråk, finska eller svenska. Om myndigheten försummar sin skyldighet att erbjuda service på svenska, är risken stor för att en diskrimineringssituation uppstår. Det vore därför även viktigt att uppföljningsarbetet inbegripa uppgifter om antalet och utfallet av fall som berört språkliga rättigheter, som behandlats av diskrimineringsombudsmannen, justitieombudsmannen och justitiekansler. Folktinget får också årligen ett hundratal förfrågningar om hjälp av personer som upplevt att de inte fått sina språkliga rättigheter uppfyllda.

Övriga kommentarer

Förutom kommentarerna ovan önskar vi också lyfta upp frågan om integration på svenska.

Allmänna kommentarer

För att motverka rasism och främja likabehandling är en lyckad integration avgörande. För tillfället är stora strukturella förändringar aktuella när integrationslagen förnyas och sysselsättningstjänsterna överförs till kommunerna. Folktinget anser att det inte får glömmas bort att tjänsterna för dem som integreras på svenska ska vara jämlika med dem som integreras på finska. Den svenska integrationsstigen bör lyftas upp som likvärdig med den finska och i enlighet med integrationslagen bör den invandrade alltid informeras om rätten till val av integrationspråk. I varje tvåspråkig kommun bör det finnas åtminstone en person som ansvarar för den svenska integrationsstigen och som kan ge korrekt information och hjälp åt den som önskar integreras på svenska

.

Kommentarer till handlingsprogrammet

1. Sammanfattning

1.3 Åtgärdsprogrammets åtgärdshelheter

Särskild vikt ska läggas vid barns, ungas och familjernas likabehandling och delaktighet. En avgörande fråga för familjens delaktighet är integrationspråket. Om familjen så önskar är det viktigt att familjen ges en möjlighet till integration på ett gemensamt språk, finska eller svenska.

1.3.3 Arbetslivets jämlikhet och icke-diskriminering

För att motverka den strukturella rasismen inom arbetslivet är det viktigt att arbetstagare med annan kulturell bakgrund ges en reell möjlighet till att lära sig språket, finska eller svenska. Förslagsvis kunde språkinläringen åtminstone delvis ske under arbetstid för att garantera arbetstagarens möjlighet till inläring.

3. Mot ett socialt hållbart och de jämlika möjligheternas Finland

3.2 Från löften om jämlikhet till förverkligandet av jämlikhet

Antalet invandrare som tillhör den andra och tredje generationen växer i Finland. För att garantera att framtida generationer ges en möjlighet till att bli inkluderade i det finländska samhället är det viktigt att kvinnan i familjen lär sig språket, finska eller svenska. Också i regeringsprogrammet lyfts frågan om kvinnans integration och språkinläring upp som en avgörande fråga för framtiden.

3.3 Åtgärdsprogrammets riktlinjer för att motverka rasism och främja jämlikhet

Tredje sektorn har en avgörande roll vad gäller att främja goda befolkningsrelationer. Tredje sektorn har också en central roll gällande integration på svenska och handhar bland annat vägledning, rådgivning och information. Tredje sektorns betydelse för integrationen kommer att öka i framtiden. För att tredje sektorn ska kunna axla detta ansvar bör den tredje sektorns finansiering tryggas långsiktigt.

4. Samhällsklimatet, den samhälleliga debatten, ökad medvetenhet och goda relationer mellan befolkningsgrupperna

Finland har uppmanats att främja dialogen mellan myndigheterna och de etniska minoriteterna. Folktinget ser det som viktigt dialogen också förs på svenska och att samarbetet mellan de finlandssvenska organisationerna och ETNO utvecklas.

För att kunna skapa hållbara lösningar som bidrar till en lyckad integration är det viktigt med relevant forskning att basera arbetet på. För tillfället finns det väldigt litet statistik om de som integreras på svenska, vilket försvårar uppbyggnaden av den svenska integrationsstigen.

5. Systemet för fostran och utbildning, samt kultur-, idrotts-, och ungdomspolitiken

Enligt Diskrimineringsombudsmannens utredning om diskriminering av personer med afrikansk bakgrund fås de första erfarenheterna av rasism redan före skolåldern eller under de första åren i grundskolan. Det skulle vara viktigt att all personal inom småbarnspedagogiken, i skolan och bland utbildningsanordnarna utbildas inom antirasism. Viktigt är också att studiehandledarna ger eleverna, oavsett bakgrund, en jämlik handledning. Studiehandledarna, i såväl finska som svenska skolor, ska handleda eleverna till fortsatta studier efter högstadiet på basen av elevens enskilda kapacitet.

En utbildning för lärare som undervisar i svenska som andra språk inleddes vid Helsingfors universitet hösten 2023. Utbildningen bör, för att vara jämlik med utbildningar som ordnas för lärare som undervisar i finska som andra språk, i framtiden finansieras av staten.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Lindberg Stephanie
Svenska Finlands folkting